

2020

Етюди до історії Прилук

Міста і містечка
Чернігівщини
Історико-краєзнавчі нариси

Департамент культури і туризму,
національностей та релігій
Чернігівської облдержадміністрації
КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей»

Міста і містечка Чернігівщини

Етюди до історії Прилук

(історико-краєзнавчі нариси)

ВИПУСК 10

Чернігів-2020

УДК 016:93/94

Укладачка Л. М. Казакова

Літературний редактор Г. М. Вечерська

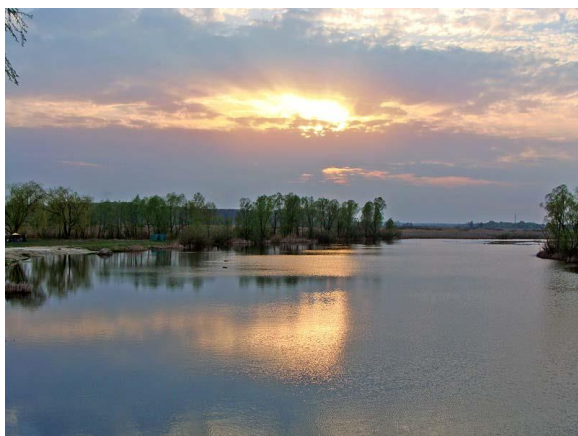
Відповідальна за випуск Т. М. Клюй

Етюди до історії Прилук: історико-краєзнавчі нариси / Чернігівська обласна бібліотека для дітей ; уклад. Л. М. Казакова. – Вип. 10. - Чернігів, 2020. – 47 с. - (Міста і містечка Чернігівщини).

Дайджест знайомить читачів з історією, пам'ятками архітектури і видатними діячами легендарного полкового містечка Прилуки на Чернігівщині.

Історичний екскурс

На зелених берегах ріки Удаю широко

розкинулося
старовинне
місто Прилуки,
яке чарує
кожного не
тільки
самобутністю,

неповторною красою, а й приваблює своєю славною, часом трагічною історією. На території міста є чимало архітектурних, історичних пам'яток, що становлять своєрідний літопис Прилук. Річка Удай – права притока р. Сули. Довжина річки - 327 км, площа - 7030 км. Бере початок поблизу с. Розніжки Ічнянського район. Використовується вода Удаю і приток для господарських і виробничих потреб населення. В околицях міста є невеликі озера, ставки.

Прилуччина добре забезпечена підземними водами.

На лісистий, правий берег ріки Удаю люди прийшли ще у сиву давнину, в часи, коли формувалася східнослов'янська або праукраїнська народність на території Придніпров'я, Побужжя й Придністров'я. Археологи назвали їх черняхівцями і визначили умовний вік існування - 2-5 століття нової ери. Залишки поселення черняхівської культури в Прилуках, неподалік від міських валів, дослідили чернігівські

археологи у
1990 році.

Першу
письмову

згадку про Прилук-город залишив нащадкам київський князь Володимир Мономах. У своєму знаменитому "Повчанні" дітям, князь-воїн розповів про те, як 1085 року вирушив із дружиною зі стін

княжого столичного Переяслава на зустріч половецькій орді, яка в черговий раз удерлася на Посулля. Зустрівшись зненацька з ординцями у полі, князь уникнув сутички й увійшов у Прилук-город під захист стін фортеці. Зібравшись із силами, князь Володимир виступив із дружиною і прилучанами проти нападників і винищив їх у кривавій битві під Білими Вежами. Відбулося це у "день Владичиці", тобто, на свято Успіння (15 серпня), або ж Різдва Богородиці (8 вересня) 1085 року.

Удруге Прилуки згадуються у літописі 1092 року, коли його, разом з іншими містами і селами порубіжжя Київської Русі, поруїнували половецькі орди. Згадується місто і 1138 року в числі зруйнованих міст Переяславщини у смутні часи міжусобних воєн між чернігівськими князями й синами Мономаха. Не минула міста Прилук і татаро-монгольська навала 1239 року, після якої воно

відбудувалося лише у 15 столітті українськими князями Глинськими і згадується в історичних літописах 1459 року в складі Литовського Великого князівства. Та проіснувало місто всього лише сорок літ і знову страшна руїна 1482 року від кримської орди хана Менглі Гирея. Більше як століття після цього місто не могло відродитися і, лише 1592 року, князі Вишневецькі почали "ставити слободу" на старому городищі-згарищі. Місто виросло дуже швидко, бо уже через 10-12 років було досить значним і великим. У 1604 році Прилуки зазнали нападу з північного боку, його зненацька захопило військо московського царя Годунова. Лише самих будинків було спалено більше шести сотень. Не пожаліли і людей, як повідомляють тогочасні літописи: "...людей многих мужской і женской плоті, на остаток і діток на смерть побили й помордовали..." Це була чи не найтрагічніша сторінка історії міста.

Наступним, після Київської Русі, спадкоємцем державницької ідеї українського народу стало козацтво. Козацька українська держава, створена Богданом Хмельницьким у середині 17 століття, своїм демократичним ладом викликала захоплення у багатьох європейців, передових людей того часу. Саме тоді у Прилуках постала неприступна козацька фортеця з валами й ровами, стінами й вежами, церквами й палацами, громадськими будівлями, будинками козацької старшини, купців і ремісників. Тут у 1648 році прилуцьке козацтво було об'єднане у Прилуцький козацький полк, який вписав немало славних сторінок в історію Визвольної війни українського народу.

Прилуцька фортеця на високому правому березі ріки Удаю мала міцні дубові стіни з високими

рубленими вежами, установленими на проїздах із брамами. Уздовж стін і валу, що сягав 10-12 метрів у висоту, тягнулися глибокі рови, що заповнювалися проточною водою з річки Муховця. У середині був розташований замок або дитинець,

теж обнесений окремим валом і ровом. Тут зачинялися оборонці фортеці з дітьми й дружинами у найскрутніший час ворожої облоги. Земляна фортеця мала п'ятеро воріт або брам: із заходу – Київську браму, із півдня – Пирятинську, із сходу – Роменську або Кустівську, із північного заходу – Глухівську або Млинову, та ще Замкову в дитинець. На стінах і брамах фортеці стояли великі й малі гармати. Окремі будівлі були з'єднані між собою підземними ходами, такі ж ходи вели й за межі фортеці на випадок тривалої облоги міста.

Із 1692 по 1708 рік Прилуцьким полком правив полковник Дмитро| Лазарович Горленко, який зробив для міста і цілого краю чи не найбільше за усіх своїх попередників. Він значно розбудував місто й посад, укріпив фортецю, заселив навколишні степи хуторами, сприяв розвитку ремесел і торгівлі, опікувався церквами, школами, притулками,

побудував у Прилуках новий собор Різдва в 1697 році, Петропавлівську та Миколаївську церкви з мурами в Густині, заснував у Прилуках два щорічні ярмарки: Іванівський літній та Дмитрівський – осінній. Тут же, навпроти Пирятинської брами, Горленко ще встиг перед Полтавською битвою побудувати за свої кошти церкву, названу на честь гетьмана Мазепи Іванівською. На знамениті прилуцькі ярмарки, відомі не тільки в Гетьманщині, але й далеко за її межами з'їжджалися купці з Ромен, Полтави, Тули, Орла, Москви, Стародуба, Гомеля та інших ближніх і далеких міст.

Дмитро Горленко, розпочавши активну розбудову Прилук, перетворив їх на значне місто. Наступником Горленка у 1714 році став сумнозвісний Гнат Галаган. Не маючи значних статків, звичайний рубака-козак дослужився до рівня козацької старшини і з 1706 року керував компанійським

полком гетьмана Мазепи. Це був кавалерійський полк особистої охорони гетьмана.

У 1708 році Гнат Галаган зрадив Мазепу й перейшов на бік Петра I. 14 травня 1709 року він був одним із керівників розгрому Запорізької Січі. Усіх полонених колишніх побратимів-січовиків Галаган посадив на палі й відправив на плотах вниз по Дніпру. За це Петро I поставив його полковником у Чигирині. Але запоріжці, які вважали Галагана кровним ворогом, влаштували справжнє переслідування полковника і його родини. Замахи влаштовувалися один за одним, Гнат навіть не міг вільно пересуватись, не кажучи вже про ведення полкового господарства. Тому Галаган попросив перевести його із неспокійного Правобережжя кудись на інший бік Дніпра, подалі від запоріжців. У 1714 році він перебрався у Прилуки, навколо яких Петро I подарував йому величезні земельні наділи.

Гнат Галаган був жорстокою і підлою людиною. Майже відразу він розпочав закріпачення селян на

Прилуччині й примножував свої статки будь-якою ціною. Але майже всі прекрасні пам'ятки сучасних Прилук пов'язані із Гнатом Галаганом та з його сином Григорієм, який був повним антиподом батька.

У 1796 році Прилуки зробили центром повіту спочатку у Малоросійській, а потім у Полтавській губернії. Із того часу це було нічим особливим непримітне повітове місто.

Культурна спадщина

В центрі Прилук розташована історична зона, де сконцентровані головні пам'ятки міста. На Соборній площі стоїть **собор Різдва Богородиці**, як зразок зрілого класицизму. Заклали собор у 1806 році на місці великого дерев'яного, який згорів у 1781 році. Будівництво тривало 11 років. Керував будівельними роботами чернігівський майстер Федір Заболоцький. Поряд із собором було зведено двоярусну дзвіницю. На жаль, ця споруда не збереглася, її у 30-ті роки 20 століття розібрали на

цеглу.

Навпроти собору Різдва Богородиці, через вулицю Галаганівську, розташований ще один собор – **Стрітенський**. Цю споруду збудували у 1889 році на згадку про загиблого царя Олександра II.

Фінансувалося будівництво переважно за рахунок міського голови Івана Дедіна. Небідна була людина, якщо змогла викласти 60 тисяч карбованців золотом

(на ті часи величезна сума) на будівництво храму.

Стрітенський собор будувався у нехарактерному для православної культової архітектури стилі. Це велика триглавна цегляна базиліка з трьома банями над входом. Храм вкриває двоскатний дах. Головна баня відсутня. Загалом Стрітенський собор має деяку подібність до Пархомівської церкви, що на Київщині.

Далі углиб історичної зони розташована унікальна Миколаївська церква-дзвіниця. Звели її у 1720 році на кошти Гната Галагана у стилі українського бароко. Церква повинна була виконувати, крім культових, ще й оборонні функції. Таких споруд в Україні майже не збереглося.

Поряд із церквою-дзвіницею стоїть найефектніша споруда Прилук – Спасо-Преображенський собор. Його будівництво розпочав полковник Горленко у 1706 році. Закінчив будівництво собору Гнат Галаган у 1720 році. У склепі собору Гната й поховали.

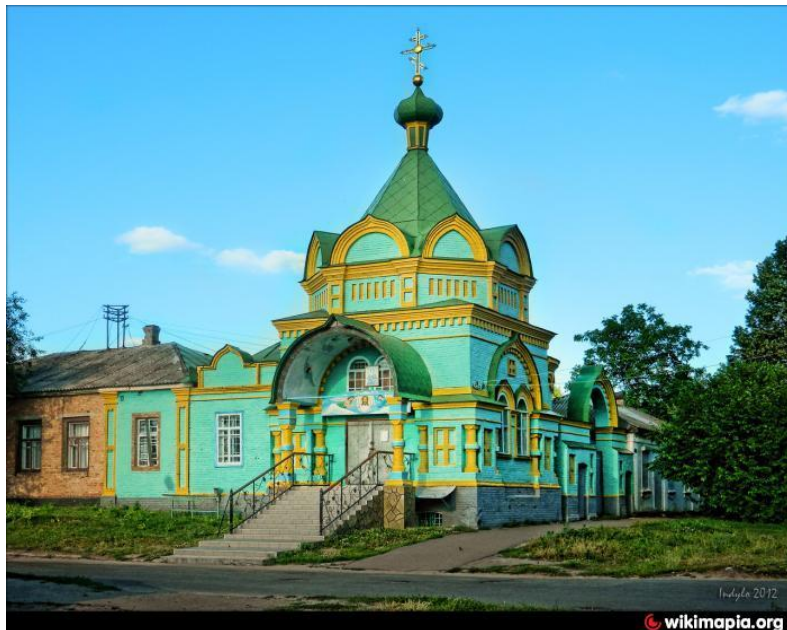
П'ятибанний Спасо-Преображенський собор – взірець українського бароко XVIII століття. Зводили

собор найкращі майстри-мулярі, яких міг собі дозволити Галаган. За зразок було використано проєкт Троїцького собору Густинського монастиря. У 1845 році Прилуки відвідав Тарас Шевченко. Великий Кобзар був у захопленні від Спасо-Преображенського собору й змалював його у повісті «Музыкант»: «...принялся рисовать прекрасно освещенную вечерним солнцем каменную церковь, довольно неуклюжей, но оригинальной архитектуры, построенную полковником прилуцким Игнатом Галаганом...».

Недалеко від собору стоїть невеличка кам'яниця збудована у 1709 році, що була полковою скарбницею і арсеналом. Це унікальна будівля, своєрідний сейф, товщина стін якого сягає 1 метра. Щоб знайти скарбницю, необхідно обійти собор й пройти у вузький прохід між тинами приватного сектора.

Від Соборної площі до заплави річки Удай веде вузьенька вуличка. Праворуч простяглася ще одна така сама вуличка. На цій вулиці, у дальньому кінці, розташований цікавий будинок зведений на початку ХХ століття у неготичному стилі. Це колишня жіноча гімназія. Особливого колориту будівлі додає триповерхова гостроверха вежа.

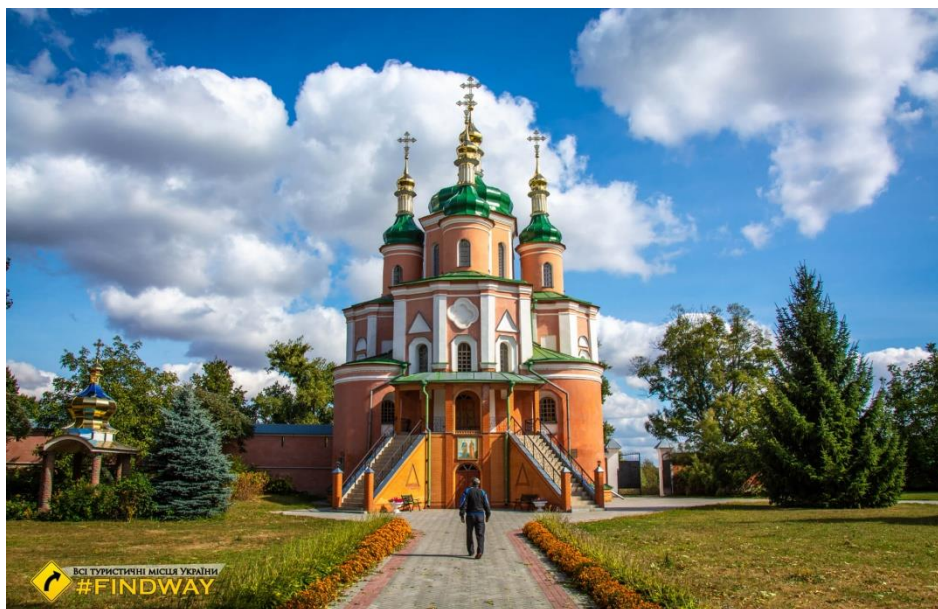
У радянські часи це була загальноосвітня

школа. У 1960 році до прекрасної неготичної будівлі приєднали стандартний безликий радянський шкільний корпус. Але навіть він не сильно зіпсував споруду. Значно гірше її зіпсувала розруха бурхливих 90-х років 20 століття. Школа занепала, прийшла до аварійного стану й була закрита.

На східній околиці Прилук розташована Пантелеймонівська церква. Це невелика модернова будівля, зведена на початку XX століття. Загалом храм має дуже оригінальні архітектурні риси. Мало знайдеться храмів схожих на Пантелеймонівську церкву. Зелено-жовті кольори, фігурна цегляна кладка й гармонійне розташування серед одноповерхової приватної забудови, зачаровує містян.

У центрі Прилук розташовані кілька пам'яток козацькою доби: найстарішою є полкова скарбниця, що була побудована 1714 року прилуцьким полковником Гнатом Галаганом для зберігання полкового скарбу, клейнодів і зброї. 1989 року будівлю відреставрували. У скарбниці, попри її невеликий розмір, товщина стін становить 1 метр, на торцях високі барочні фронтони, що незвично для такої невеликої споруди, фасади теж оздоблені

декоративними елементами.

Густинський монастир.

Засновником монастиря був ченець Йоасаф, який разом з ієромонахом Афанасієм у далекому 1600 році прийшов із Афонської гори і за благословенням Єлисея Плетенецького, настоятеля Києво-Печерської лаври, оселився для усамітнення. Острів, на якому осіли ченці, був оточений густим віковим лісом, що і дало назву місцевості — Густиня.

Окрім того, що для монастирів обирали відлюдні місця, з них відкривалися мальовничі краєвиди. І ця характеристика, безперечно, стосується Густині. Монастирські будівлі розташовані на узвишші, неподалік протікає річка Удай.

У Густинському монастирі доживали віку багато козаків, що йшли у ченці, коли вже не могли брати участь у битвах. Із часу свого заснування

монастир пережив кілька великих пожеж, зокрема пожежа 1671 року знищила головну Троїцьку церкву, дзвіницю, келії та побутові будівлі. Залишилися тільки Успенська трапезна церква і церква Петра і Павла. До 1672 року зведено нові будівлі замість знищених, а в 1674 – 1676 роках на кошти гетьмана Івана Самойловича було розпочато будівництво нової великої кам'яної п'ятиглавої Троїцької церкви, яка існує і донині. На жаль, всі розписи всередині цього храму — сучасні.

Наприкінці 17 століття Густиня розвивалася найактивніше: завдяки прилуцькому полковнику Дмитрові Горленку навколо монастиря побудували високі цегляні мури з брамами й баштами, з'явилися кам'яні надбрамні церкви — Миколаївська й Петропавлівська, що збереглися до сьогодні. Про монастир дбали гетьмани Іван Самойлович та Іван Мазепа.

У середині 18 століття Густині належало більше трьох тисяч десятин в Чернігівській губернії та більше трьох тисяч селян. Вона поступалася багатством лише Києво-Печерській лаврі. Але Катерина II указом 1786 року перевела її до розряду «позаштатних», а згодом і зовсім ліквідувала. У 1793 році Густинський монастир закрили.

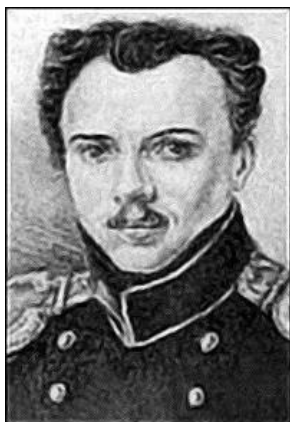
1845 року архітектурні й історичні пам'ятки стародавньої обителі змалював Тарас Шевченко, готуючи альбом «Живописна Україна». На зображеннях бачимо, що будівлі церков усе ще місцями поруйновані.

У 1845 році на території монастиря був похований генерал-губернатор Малоросії князь Микола Рєпнін. Згодом під Трапезною церквою був влаштований родинний склеп Рєпніних-Волконських, під Троїцькою церквою є склеп Горленкових та Марковичів.

Після багатьох перебудов на території Густинського монастиря незмінною залишилася лише Троїцька церква, інші зазнали численних змін, мури теж не збереглися і були відновлені значно пізніше.

1924 року святиню закрили, лише 1993 року вона відновила свою роботу, зараз діє як жіночий монастир УПЦ МП.

Відомі постаті

Білецький-Носенко Павло Павлович - український письменник, педагог, автор першого українського словника, художник, народознавець.

Народився 16 серпня 1774 року у місті Прилуки у дворянській сім'ї, навчався в Петербурзькому

шляхетському сухопутному кадетському корпусі. Після закінчення навчання, у чині поручика, приймав участь у військових походах під командуванням О.В.Суворова. За проявлені мужність і хоробрість нагороджений золотим хрестом і годинником, прикрашеним діамантами. Після виходу у відставку, в 1797 році, у чині штабс-капітана, повернувся на Прилуччину. У своїй садибі, на Лапинцях, організував пансіон, де навчалися діти віком від 7 до 10 років. Усі предмети: іноземні мови, арифметику, геометрію, фізику, історію, географію, малювання, поезію, міфологію, риторику – викладав сам Павло Павлович. Займаючись педагогічною діяльністю, складав словники, підручники по логіці, етиці, писав праці з економіки, медицини, природознавства, сільського господарства, етнографії, лінгвістики, археології. Найбільша його спадщина залишилася у поетичних і прозових творах. Автор поеми

"Торпиніада", роману "Зіновій Богдан Хмельницький", драми "Іван Золотаренко", багатьох балад, байок, першого українського словника. Приділяв значну увагу вихованню патріотичних почуттів і дружбі дітей різних національностей. Одним із основних положень педагогіки Білецького-Носенко була гуманістична ідея всебічного гармонійного розвитку особистості дитини. Першим в Україні розробив цілеспрямовану систему естетичного виховання. Помер Павло Павлович 2 червня 1856 року у своїй садибі на Лапинцях, де й похований.

Міщенко Федір Герасимович - український історик античності, педагог, професор, член-кореспондент Петербурзької Академії Наук, відомий громадський діяч. Федір Герасимович Міщенко народився в Прилуках 18 лютого 1847 року

в багатодітній родині прилуцького купця з гільдії Герасима Калениковича та Устини Микитівни Міщенків. Окрім Федора в сім'ї було ще шестеро дітей. Дитячі роки майбутнього вченого минули у рідному місті. 1857 року він вступив до парафіяльного училища, по закінченні - до другої міської київської гімназії. Гімназію закінчив із золотою медаллю 1866 року і вступив до Київського університету Святого Володимира. Тут майбутній учений навчався на класичному відділенні історико-філологічного факультету, блискуче закінчив його і залишився стипендіатом на кафедрі грецької словесності. І відтоді проліг перед ним шлях дослідника грецьких старожитностей еллініста-історика. Першим значним твором Федора Міщенка була його дисертація "Фіванська трилогія Софокла", яку він блискуче захистив і отримав 1872 року першу вчену ступінь приват-доцента. А далі титанічний труд

ученого-перекладача, ученого-педагога. Спочатку було наукове відрядження до знаменитих сховищ еллінських скарбів Італії, Німеччини, Франції. Потім, повернувшись додому під величезним враженням всього побаченого, молодий учений взявся за найскладніші переклади видатних авторів. У 1880 році завершив переклад і видав 17 книг "Географії" Страбона та 4 книги "Історії" Фукидіда. До кожної роботи перекладач додавав вичерпні, найдокладніші коментарі, покажчики та примітки, кожне видання супроводив вступною статтею. 1881 року вчений з великим успіхом захистив докторську дисертацію з історії раціоналізму в Стародавній Греції, яка принесла йому славу одного з найкращих фахівців із античної літератури. Наприкінці 1870-х років відновила свою діяльність репресована українська патріотична організація "Громада", в роботі якої став брати участь і Федір Герасимович. Вірні царські

служачи, чиновники від науки, примітили у знаменитого еллініста потяг до українофілів, до демократичних наукових сил, його почали переслідувати і 1884 року звільнили з університету. Настало п'ятирічне адміністративне вислання з Києва. Але вчений ще встиг завершити і 1885 року видати 9 книг знаменитої "Історії" Геродота. Наступні три роки він працює над надзвичайно складним перекладом "Історії Пелопонеської війни" Фукидіда у двох томах. Лише у 1889 році вченому вдалося продовжити педагогічну діяльність на посаді ординарного професора Казанського університету. Відтоді все життя і творчість Міщенка пов'язані з Казанню. Тут він остаточно ствердився як неперевершений знавець і викладач античної історії, видатний філолог і громадський діяч. П'ять років життя віддав Федір Герасимович на те, щоб світ побачив блискучий переклад сорока книг "Загальної

історії" Полібія, це був творчий і громадський подвиг ученого-патріота. 1895 року Федора Герасимовича обрали членом-кореспондентом Петербурзької Академії Наук. Він виступає з ґрунтовними доповідями на археологічних з'їздах у Ризі й Києві, здійснює наукові закордонні відрядження, під кінець свого життя здійснив вимріяну роками поїздку до милої його серцю Греції. У 1903 році завершив свою лебедину пісню – переклад "Промов" Демосфена. А потім тяжко занедужав і повернувся в Україну, до Києва. 28 жовтня 1906 року його не стало.

Костянтин Мойсейович
Щербина— український математик,
перший ректор Київського інституту
народної освіти.

Костянтин Щербина народився 14 липня 1864 року в

м. Прилуки.

Закінчив Київський Імператорський Університет Святого Володимира (1888) із ступенем магістра фізико-математичних наук, який було присвоєно за твір «Основи символічного числення».

Щербина був організатором і першим директором Київського вчительського інституту (1909—1919 рр.) і першим ректором Київського інституту народної освіти (1920 р.).

Із жовтня 1920 року викладав у Одеському інституті народної освіти, а з 1921 року завідував кафедрою методики математики, професор із 1922 року.

У 1930—1933 роках викладав математику в Одеському інституті соціального виховання.

У 1933—1938 роках працював на кафедрі педагогіки Одеського державного університету. Автор понад 30 праць, головним чином із методики

викладання математики.

Помер 28 серпня 1946 року.

Микола Федорович

Яковченко народився 3 травня 1900 у місті Прилуки. Батько заробляв торгівлею рибою, у родині підросло п'ятеро дітей. Майбутній актор навчався у Прилуцькому

вищому початковому училищі та єврейській гімназії, але натхнення до навчання у юнака не було. Вперше участь у постановці місцевого театру Микола Яковченко прийняв у 18-річному віці. Природний талант Яковченка розгледіла Євгенія Петрівна Базилевська, колишня актриса трупі Миколи Садовського, яка 1918 року створила в Прилуках аматорський театр. Із аматорського гуртка актор-початківець перейшов до постійної трупі театру

Пилипа Хмари, на той час — російської, а 1919 року за ініціативи частини акторів перетвореної на українську.

Громадянська війна змусила юнака покинути рідне місто і подорожувати з акторами польового театру. У 1927 році Микола Яковченко прийшов до Київського українського драматичного театру ім. І. Франка, куди його запросив директор Гнат Петрович Юра, одразу запропонувавши молодому акторові роль у виставі «Сон літньої ночі». Після цього й розпочалася серйозна кар'єра юного актора.

Через два роки Миколу Яковченка запросили до трупи щойно створеного Харківського театру революції. У 1931 році Микола Федорович узяв шлюб із 21-річною Тетяною Марківною. 26 квітня 1932 року в подружжя народилася донька Іринка. Через деякий час у актора з'явилася і друга донечка —

Юнона.

Після виконання ролі Вурма в «Підступності й коханні» Яковченко дістав навіть запрошення від Леся Курбаса до Харківського українського драматичного театру імені Т. Шевченка. Проте, невдовзі акторові довелося на деякий час розпрощатися зі сценою. Разом із П. Сергієнком був принесений театром «в офіру» прийнятому у вересні 1939 р. «Закону про загальний військовий обов'язок». Позбавлені броні актори потрапили до війська і стали учасниками Радянсько-фінської війни.

У квітні 1940 р. Микола Федорович був змушений шукати іншу сцену. Доля привела його до Київського державного театру музичної комедії, заснованого 1934 року. Упродовж восьми місяців роботи актор створив образи Пелікана в опереті «Містер Ікс», Філіпа в «Коломбіні», Делякви в «Ночі в Венеції».

У 1946 році помирає кохана дружина, на руках у чоловіка залишаються дві доньки. У 1950 році актор з театром гастролує у Польщі – Кракові та Лодзі.

Талановитого театрального діяча часто запрошували на кінозйомки, Яковченко постає перед глядачем у ролі Кіндрата Перепелиці («Максим Перепелиця»), Прокопа Сірка («За двома зайцями»), Пацюка («Вечори на хуторі біля Диканьки»), Свирида («Вій») , діда Максима («Між високих хлібів»).

Через чотири роки після отримання звання Народного артиста, восени 1974 р, актора госпіталізували з перитонітом, на жаль, лікарі не встигли надати допомогу – актор помер.

Український Чаплін прожив насичене й цікаве життя, хоча доля принесла йому чимало страждань. Могила Яковченко знаходиться на Байковому кладовищі Києва. Йому встановлено два пам'ятники: у Києві та

рідних Прилуках.

Забашта Любов Василівна

Народилася 3 лютого 1918 року в місті Прилуки на Чернігівщині. Навчаючись у четвертому класі Прилуцької школи почала писати вірші. 1935 року на обласній нараді молодих літераторів у Чернігові її поезію почув і похвалив Павло Тичина. Того ж року були надруковані вірші Любові в газеті «Правда Прилуччини».

Після закінчення школи в 1935 році, відчуваючи покликання до літератури, мріє продовжити освіту в вищому гуманітарному учбовому закладі. Проти цього категорично виступає батько, мотивуючи тим, що в країні займатися

літературою небезпечно для життя, зважаючи на переслідування і гоніння діячів культури. Зрештою дівчина підкоряється умовлянням, покидає рідні Прилуки і вступає до Одеського інституту інженерів водного транспорту. Так почалася нова сторінка в житті майбутньої поетеси Любові Забашти.

Закінчивши інститут в 1940 році разом з чоловіком Валентином Забаштою, одержала призначення на посаду інженера-кораблебудівника на Рибінську судноверф. З початком війни була евакуйована до Красноярська. Чоловік пішов на фронт, де у квітні 1942 року загинув у боях під Новоросійськом. В силу обставин, Любов Забашта змушена була маленького сина Ігоря залишити в Прилуках у бабусі, до якого змогла повернутися лише після звільнення міста від нацистських загарбників.

Після повернення в Україну Любов Василівна працювала на заводі «Ленінська кузня» у Києві. Без

відриву від виробництва навчалась на мовно-літературному факультеті Київського педінституту. В 1949-1950 рр. завідувала відділом поезії журналу «Дніпро». Член Спілки письменників СРСР.

У грудні 1956 року вдруге взяла шлюб з Андрієм Малишком.

Перша збірка віршів для дітей «Паляниця-білолиця» була опублікована в 1963 році. Пізніше вийшли друком збірки віршів для малят «Коли я виросту», «По гриби», «Пісня зеленого лісу», повість «Будинок мого дитинства» та інші твори.

У 1968 році була надрукована драматична поема «Дівчина з легенди» (про легендарну народну піснярку Марусю Чурай), поставлена згодом на сцені Тернопільського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. Відома й інша драматична поема поетеси — «Тернова доля» (про Кобзаря). Творчий

доробок Л. Забашти нараховує декілька поетичних збірок, книжок прози, п'єс і драматичних поем. Чимало віршів, покладених композиторами на музику, стали популярними піснями («Ой вербиченько», «Червона ружа», «Криниця мого дитинства», «Засихає в степу материнка» та інші).

Авторка поетичних збірок: «Калиновий кетяг» (1956), «Квіт папороті» (1960), «Берег надії» (1974), «Київська гора» (1982), присвячених праці кораблебудівників, хліборобів, захисникам Вітчизни, драматичних та ліро-епічних поем: «Роксолана», (1971), «Леся Українка», (1973), «Софія Київська», (1982) роман у «Там, за рікою, — молодість» (1970). Її творчості властивий гуманізм, віра у самовідданість і доброту людини.

21 липня 1990 року під час лікування у Хмільнику не витримало серце поетеси. Похована в Києві на Байковому кладовищі поруч з Андрієм

Малишком.

Валентина Ада́мівна
Цербе-Несіна —

українська біатлоністка,
бронзова призерка Олімпіади-
94 в Ліллекхамері (Норвегія),
кавалерка «Ордена княгині
Ольги», Заслужений майстер
спорту України, почесна

громадянка міста Прилуки.

Народилася 8 січня 1969 року в селі Полісся Коростенського району Житомирської області. Батько – Адам Карлович – німецького походження. Дід по материнській лінії – Пилип Феодосійович Жмаченко - учасник першої світової, громадянської та Другої світової воєн, Герой Радянського Союзу, генерал-полковник.

Займатися спортом, а спочатку це були лижні гонки, Валентина почала ще навчаючись у школі рідного села. А уже під час навчання у Житомирському технікумі обробки деревини виконала норматив кандидата у майстри спорту. Після закінчення технікуму була направлена працювати у Прилуцький меблевий комбінат. Працюючи на комбінаті, продовжувала підвищувати свою спортивну досконалість уже як біатлоністка під керівництвом Михайла Зоца та Олександра Прядка. Виступаючи на Міжнародних зимових іграх України (1989), Валентина Цербе стала чемпіонкою, виконавши норматив майстра спорту.

23 лютого 1994 року на Зимових Олімпійських іграх у Норвезькому місті Ліллекхаммер, виступаючи на дистанції 7,5 км Валентина Цербе стала бронзовим призером. У 1995-1998 роках займала призові місця на чемпіонатах Світу та Європи, на змаганнях за

кубок Світу. У 1998 році на зимових Олімпійських іграх у японському місті Нагано зайняла 5 місце. У тому ж році завершила свої виступи у великому спорті, завоювавши I місце на міжнародних змаганнях у місті Ханті-Мансійськ (Росія). Заслужений майстер спорту, член НОК України Валентина Цербе приймає активну участь у спортивному житті України, допомагає становленню молодих спортсменів. Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня.

Валентина Цербе увійшла в історію держави, як володар першої олімпійської медалі Незалежної України.

Рекомендуємо почитати:

1. Білецького-Носенка П.П. бібліотека // Шкільна бібліотека. – 2012. - № 17-18. – С.43.
2. Густинський монастир / В. Шевчук // Доля: книга про Тараса Шевченка в образах та фактах; упоряд. В. Шевчук. – К.: Дніпро, 1993. - С. 278-280.
3. Густиня // Мій рідний край, моя земля Прилуцька / упоряд.: Г. Горіла, Н. Рябова. – Ніжин: «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2008. – С. 31-32.
4. Лімборський І. Рококо в українській літературі / Ігор Лімборський // Дивослово. – 2011. – № 10. – С.60-61.
5. Лукаш О. Білецький-Носенко. Містична історія роду / Ольга Лукаш // Сіверщина. – 2008. – 10 квіт. – С.12.
6. Лукаш О. Містична історія роду / Ольга Лукаш // Прилуки. Фортеця. – 2008. - №1. – С. 86-90.
7. Лукаш О. Прилуки містичні: історія одного роду / Ольга Лукаш // Чумацький шлях. – 2009. - № 5-6. – С.10-11.
8. Лукаш О. Таємниці прилуцьких вулиць / Ольга Лукаш. - Прилки: ТОВ «АІР- Поліграф», 2010. - С. 34-38.
9. Люди твої, Прилучино // Чумацький шлях. – 2001. - №

2. – С. 2.

10. Савон О. Педагог П. П. Білецький-Носенко (письменник, байкар, перекладач, літературний критик, лінгвіст, етнограф, фольклорист, художник, просвітител) / Олексій Савон // Чумацький шлях. – 2001. - № 2. – С. 10-11.
11. Сапон В. Іванівська церква в Прилуках / В. Сапон // Деснянська правда. – 2005. – 21 липня. – С. 16.
12. Сапон В. Пантелеймонівська церква / В. Сапон // Десн. правда. – 2005. – 23 червня. – С. 16.
13. Сапон В. Спасо - Преображенський собор у Прилуках / В.Сапон // Десн. правда. – 2005. – 26 серпня. – С. 16.
14. Сапон, В. Стрітенська церква / В. Сапон // Десн. правда. – 2005. – 29 вересня. – С. 16.
15. Чернякова О. Дві сходинки святителя / О. Чернякова // Десн. правда. – 2011. – 18 жовтня. – С. 1.
16. Шкоропа Д. Прилуччина: енциклопедичний довідник / Дмитро Шкоропад ; ред. Г . Гайдая. – Ніжин : ТОВ « Видавництво» Аспект- Поліграф», 2007. – С. 98.

Читайте в Інтернеті: вебліографія:

Життєвий і творчий шлях П.П.Білецького-Носенка [Електронний ресурс] // Прилуцька міська бібліотека для дітей ім.. Павла Білецького-Носенка: [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://pryluky-dytbiblioteka.edukit.cn.ua>. – Дата останнього доступу: 27.05.2020. – Назва з екрану.

Павло Білецький-Носенко: життєвий і творчий шлях [Електронний ресурс] // Прилуки: [веб-сайт]. – Режим доступу : http://pryluky.osp-ua.info/ch-1_fl-his3.html. – Дата останнього доступу: 27.05.2020. – Назва з екрану.

Пироженко Л. Білецький-Носенко Павло Павлович / Л. Пироженко [Електронний ресурс] // Освіта.UA: [веб-сайт]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/1225/>. – Дата останнього доступу: 27.05.2020. – Назва з екрану.

Прилуки [Електронний ресурс] // Вікіпедія: [веб-сайт]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B8>. - Дата останнього доступу: 27.05.2020. – Назва з екрану.

Етюди до історії Прилук
(Міста і містечка Чернігівщини)
Історико-краєзнавчі нариси

Матеріал підготувала: Л. Казакова
Літературний редактор: Г. Вечерська, О. Волченко
Комп'ютерна верстка: О.Ташлик
Відповідальна за випуск: Т. Клюй

Видавець:

Чернігівська обласна бібліотека для дітей

вул.Роковського, 22а

м.Чернігів 14032

тел..0462-95-19-45

<http://ostrovskogo.com.ua/>

E-mail: ostrovskogo@online.ua